

M.ỘT SỐ VẤN ĐỀ VỀ XÃ HỘI HÓA GIÁO DỤC MẦM NON

○ ThS. PHẠM BÍCH THỦY*

Xã hội hóa giáo dục (XHHGD) góp phần nâng cao chất lượng giáo dục (GD), đặc biệt là với bậc học mầm non (MN) - một bậc học đầu tiên trong hệ thống GD quốc dân. Thực hiện XHHGD vừa mang tính xã hội cao, vừa là một nhu cầu, một quy luật tất yếu để giáo dục mầm non (GDMN) tồn tại và phát triển. Xã hội hoá giáo dục mầm non (XHHGDMN) là một nhân tố cơ bản trong công tác chăm sóc, GD trẻ, là mục tiêu, là sức mạnh để phát triển GDMN một cách căn bản và có chất lượng, tạo tiền đề cho bước phát triển đầu tiên của trẻ, làm nền tảng vững chắc cho các bậc học kế tiếp.

Nhận thức tầm quan trọng của XHHGD và XHHGDMN, Đảng và Nhà nước đã ban hành một số văn bản chỉ đạo thực hiện chủ trương XHHGD (1), (2). Đó là những văn bản pháp quy trên là hành lang pháp lí cơ bản để toàn xã hội (XH) tham gia vào công tác XHHGDMN.

1. KHÁI NIỆM XHHGDMN

XHHGDMN là *huy động mọi lực lượng XH cùng tham gia xây dựng và phát triển GDMN tùy theo chức năng, nhiệm vụ của mình dưới sự quản lí thống nhất của Nhà nước, để mọi trẻ em trong độ tuổi đều được chăm sóc, nuôi dưỡng và giáo dục.*

GD là sự nghiệp của toàn dân do Đảng lãnh đạo, Nhà nước tổ chức quản lí, mọi người, mọi nhà, mọi tổ chức XH đều phải chăm sóc, GD trẻ em, vì trẻ em là tương lai của đất nước. Do vậy, cần huy động mọi nguồn lực của xã hội để làm công tác GDMN (về nhân lực, vật lực, trí lực và tài lực...). Trẻ em không chỉ được quyền nhận sự chăm sóc, GD của toàn XH mà còn phải biến sự chăm sóc, GD đó thành chất lượng GD của chính mình để sau này có nghĩa vụ đối với XH, trở thành người công dân tốt của đất nước. Đây là hai mặt của một vấn đề, vừa mang tính nhân văn sâu sắc vừa có ý nghĩa GD to lớn.

Trong thực tế, xã hội hóa (XHH) sự nghiệp GD được đặt ra cho mọi độ tuổi, các bậc học,

nhưng đối với trẻ em tuổi MN, việc XHH cần được coi là triệt để nhất.

2. BẢN CHẤT XHHGDMN

XHHGDMN là một bộ phận của XHHGD. Vì vậy, cần nhìn nhận XHHGDMN trong mối quan hệ gắn bó với XHHGD nói chung. XHHGDMN hiện nay đang bị chi phối bởi các yếu tố như: KT - XH, văn hoá; nhận thức của nhân dân về GDMN, về XHHGD; điều kiện thực hiện,... Những yếu tố này có quan hệ tác động, chế ước lẫn nhau trong quá trình thực hiện XHHGDMN. Bản chất của XHHGDMN là lôi cuốn mọi lực lượng XH tham gia sự nghiệp phát triển GDMN để thực hiện chăm sóc, nuôi dưỡng và GD cho trẻ em trong độ tuổi mầm non. XHHGDMN cũng phản ánh bản chất của luận đề «GD cho tất cả mọi người; tất cả cho sự nghiệp GD» (*Education for All for Education - viết tắt là EFA*).

XHHGDMN là huy động mọi lực lượng XH cùng làm GDMN, dưới sự quản lí thống nhất của Nhà nước. Việc chăm sóc, nuôi dưỡng, GD trẻ mầm non là nhiệm vụ chung của các trường, lớp mầm non, của cả gia đình và cộng đồng. Cần huy động và tạo điều kiện để gia đình và cộng đồng tham gia vào các hoạt động GDMN. Mặt khác, GDMN cũng phải đáp ứng được nhu cầu của XH, cộng đồng, đảm bảo mọi trẻ em đều được chăm sóc, GD ở các loại hình GD khác nhau, được hưởng thụ các dịch vụ GDMN. Trong XH của chúng ta, nhà trường, gia đình và XH luôn là một thể thống nhất. Vì vậy, bản chất công tác XHHGDMN cũng chính là yêu cầu XHHGD.

3. Vai trò XHHGDMN và sự tác động của XHHGDMN đến các lĩnh vực của đời sống XH

1) *Vai trò xã XHHGDMN.* XHHGDMN nhằm huy động các nguồn lực và đa dạng hoá các nguồn lực để khai thác tối ưu tiềm năng của XH phục vụ cho mọi hoạt động của GDMN. Hiện nay, GDMN đang đứng trước những thách thức

* Trường Mầm non Hoàng Dương - Hải Phòng

lớn giữa nhu cầu phát triển và điều kiện thực hiện chất lượng. XHHGD sẽ mang lại nhiều nguồn lực phục vụ cho mục đích hoạt động của GDMN. Huy động các nguồn lực và đa dạng hoá các nguồn lực, bao gồm: nguồn lực vật chất (nhân lực, vật lực, tài lực); nguồn lực tinh thần (kinh nghiệm, tư vấn, góp ý,...); nguồn lực vừa có ý nghĩa vật chất, vừa có ý nghĩa tinh thần (thông tin và công nghệ thông tin). Những nguồn lực này hội tụ sẽ giải quyết cơ bản mâu thuẫn, khắc phục khó khăn của sự phát triển GDMN trong giai đoạn hiện nay. XHHGDMN là một xu hướng tất yếu và cần thiết trong thực tiễn GD trẻ ở nước ta trong giai đoạn hiện nay.

2) *XHHGD - nhân tố tạo ra «XH học tập, góp phần nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài cho cộng đồng, cho đất nước».* XHHGD là tạo ra phong trào học tập sâu rộng trong toàn XH; vận động toàn dân, trước hết là thế hệ trẻ và những người trong độ tuổi lao động, thực hiện học tập thường xuyên và học tập liên tục, học tập suốt đời làm cho XH ta trở thành «XH học tập» để nâng cao mặt bằng dân trí, làm phong phú thêm tài nguyên trí tuệ, góp phần đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước trong cơ chế thị trường; nâng cao chất lượng đời sống của người dân. GD cho mọi người, mọi người làm GD tạo ra một XH học tập là trực tiếp nâng cao dân trí cho cộng đồng. «Nhân tài là nguyên khí của quốc gia», nhân tài không tự nhiên có được mà phát qua thực tiễn hoạt động cá nhân. «XH học tập» được coi như chiếc nôi phát hiện, bồi dưỡng nhân tài và là thành quả của XHHGD.

3) *XHHGD góp phần làm cho GD phục vụ đắc lực phát triển KT-XH ở địa phương.* GD và kinh tế luôn luôn đồng hành cùng nhau, ảnh hưởng đến nhau, có mối liên hệ hữu cơ với nhau. Mối quan hệ này có tính nhân quả. Kinh tế, XH hay toàn bộ các yếu tố XH chi phối, quy định quy mô, tốc độ, số lượng, chất lượng và trình độ sự phát triển GD, ngược lại GD với tư cách là bộ phận của XH có quan hệ chặt chẽ với từng bộ phận khác như: kinh tế, chính trị, XH, phục vụ cho sự phát triển toàn diện của XH. GD là chất keo gắn kết các bộ phận XH. Tính quy luật đó tác động ở tầm vi mô cả nước và cả tầm vĩ mô của từng địa phương.

4) *XHHGDMN tạo ra sự công bằng, dân chủ trong hưởng thụ và trách nhiệm xây dựng GDMN.* Luật GD (2005) và Nghị quyết 05/

2005/NQ-CP của Chính phủ yêu cầu phải thực hiện cho được công bằng trong GD. Nhà nước tập trung ngân sách hỗ trợ cho vùng sâu, vùng xa, trẻ em có hoàn cảnh khó khăn, trẻ em khuyết tật để thực hiện quyền được chăm sóc, nuôi dưỡng, GD..., được chăm sóc sức khoẻ ban đầu, xoá dần khoảng cách GDMN giữa thành thị và nông thôn, giữa miền núi, vùng sâu, vùng xa với thành thị. XHHGD sẽ tạo ra một «XH học tập» tức là thực hiện bình đẳng về cơ hội học tập, cơ hội được hưởng thụ sự GD. Sự nghiệp CNH, HĐH đất nước, cơ chế thị trường, mở cửa hội nhập với thế giới... sẽ tạo ra nhu cầu học tập, tạo điều kiện, cơ hội cho mọi người nâng cao trình độ, tiếp cận với vấn đề mới, áp dụng được tiến bộ khoa học kĩ thuật vào đời sống hàng ngày.

XHHGD và dân chủ hoá GD có mối liên hệ mật thiết biện chứng. Nhờ dân chủ hoá GD, các thành phần tham gia XHHGD trở lên đông đảo, tự nguyện, rộng khắp ở các địa phương, trường học. Ngược lại, XHHGD là con đường để thực hiện dân chủ hoá GD. XHHGDMN chính là con đường để thực hiện nguyên tắc tập trung, dân chủ trong sự nghiệp phát triển GDMN.

5) *XHHGD góp phần nâng cao chất lượng giáo dục.* XHHGD sẽ hỗ trợ, tạo điều kiện thuận lợi để mọi thành phần trong XH đóng góp nhiều mặt cho sự nghiệp GD, nâng cao chất lượng GD. XHHGD cũng góp phần cụ thể hoá mục tiêu GD: - Cộng đồng địa phương và các bậc cha mẹ hoàn toàn có khả năng góp phần cụ thể hoá mục tiêu GD vừa phù hợp với địa phương, vừa đáp ứng nguyện vọng của các gia đình; - Tham gia vào việc cải tiến nội dung và phương pháp giảng dạy; - Tăng cường lực lượng của người dạy và người học. Một sự liên kết toàn XH được thực hiện qua XHHGD sẽ phát huy được số lượng và tiềm năng của lực lượng người dạy.

4. Nội dung XH hóa GDMN

Gồm 4 nội dung: - Nâng cao nhận thức của các lực lượng XH về tầm quan trọng của GDMN; Huy động toàn XH tham gia xây dựng môi trường GD thuận lợi cho GDMN (môi trường nhà trường, gia đình và XH); - Huy động tiềm năng của cộng đồng XH đầu tư các nguồn lực cho GD (về nhân lực, vật lực và tài lực); - Huy động các lực lượng XH tham gia vào quá trình đa dạng hoá các hình thức học tập và các loại hình GDMN.

GDMN là bậc học cần được XHH cao hơn bất (Xem tiếp trang 26)

Các góc	Mục tiêu	Chuẩn bị	Nội dung - phương pháp
Góc "Bé làm người lớn" (thuộc góc Phân vai)	<ul style="list-style-type: none"> - Trẻ được "trải nghiệm" các vai trò khác nhau của các thành viên trong gia đình thông qua các nhóm chơi: bác sĩ, gia đình, bán hàng... để hiểu hơn về công việc của mọi người trong gia đình. - Trẻ biết tự thoả thuận phân vai chơi trong nhóm, thể hiện được mối quan hệ qua lại giữa các nhóm chơi; phản ánh được thái độ và hành vi của vai chơi một cách phù hợp. - Giáo viên phát triển trí tưởng tượng, óc sáng tạo và ngôn ngữ cho trẻ. - Giáo dục trẻ biết nhường nhịn, giúp đỡ và lắng nghe ý kiến của nhau khi chơi, biết yêu quý gia đình mình. 	<ul style="list-style-type: none"> - Phương tiện: + Một số đồ dùng, đồ chơi cho nhóm chơi "gia đình": xoong, nồi, bếp, bát đĩa, tủ, bàn ghế, giường; + Một số đồ dùng, đồ chơi cho nhóm chơi "bác sĩ": áo blouse, ống nghe, kim tiêm, thuốc, sơ khám bệnh, bàn ghế; + Một số đồ dùng, đồ chơi cho nhóm chơi "bán hàng": rau, thịt, quả, đồ gia dụng... + Bây trí: + Xếp bàn ghế theo hình thức của 3 nhóm chơi; + Đồ chơi để theo bố trí của (nếu) tại các nhóm chơi, phù hợp tầm với của trẻ; + Tranh vẽ hình ảnh bác sĩ khám bệnh, người bán hàng, cảnh sinh hoạt trong gia đình (người đàn ông trên lương vừa lái nhai của trẻ). 	<ul style="list-style-type: none"> - Nội dung: trẻ chơi chủ động gia đình với các nhóm chơi bác sĩ, bán hàng, gia đình. - Phương pháp: + GV nói trẻ về đồ chơi (chọn chủ đề); gợi ý để trẻ tự phân nhóm và vai chơi; + Trong quá trình chơi, GV quan sát việc thực hiện mối quan hệ giữa các nhóm chơi, có thể gợi ý để trẻ mở rộng nội dung chơi.
Góc "Kí sự nhà" (thuộc góc "Xây dựng lắp ghép")	<ul style="list-style-type: none"> - Thông qua việc thiết kế xây dựng nhà chung cư (khu tập thể), giúp trẻ hiểu hơn về cấu trúc của công trình. - Cũng có các kĩ năng xây dựng - lắp ghép cơ bản, xếp thành chồng, xếp theo đường thẳng, đường cong... - Biết phối hợp các bộ phận công trình theo chủ đề "gia đình" - Phát triển trí tưởng tượng, khả năng định hướng trong không gian. - Giáo dục trẻ biết giữ gìn sản phẩm, biết lắng nghe ý kiến của nhau khi chơi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Phương tiện: + Khối xây dựng các loại: vuông, chữ nhật, trụ, tam giác...; + Que, hạt, sỏi, lõi phim...; + Cỏ, cây... (chất liệu bằng nhựa, gỗ...); + Mũ bảo hiểm của công nhân xây dựng. + Bây trí: + Một loại đồ dùng đồ chơi để riêng trong tủ nhựa (hoặc thùng giấy, chậu) đặt trong góc; + Mũ bảo hiểm xây dựng để trên giá vừa tầm với của trẻ; + Trên tường treo tranh vẽ mô hình nhà chung cư. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nội dung: Trẻ chơi xây dựng nhà chung cư; + Lắp ráp một số đồ dùng, đồ chơi trong khuôn viên công cộng: xích đu, cầu trượt, ghế, hoa, cây cảnh... - Phương pháp: + GV nói trẻ về ý định xây dựng; + GV quan sát trẻ thực hiện; gợi ý hướng dẫn trẻ cách sắp xếp bộ các khuôn viên của khu chung cư cho đẹp.
Góc "Học tập" (thuộc góc "Thu viện")	<ul style="list-style-type: none"> - Cũng có và mở rộng vốn hiểu biết của trẻ về gia đình, công việc của các thành viên, mối quan hệ, đồ dùng... qua tranh, truyện, sách. - Rèn kĩ năng từ các chữ số để học. - Biết phối hợp các bộ phận công trình theo chủ đề "gia đình" - Phát triển trí tưởng tượng, khả năng định hướng trong không gian. - Giáo dục trẻ biết giữ gìn đồ dùng học tập, rèn tính cẩn thận, ngăn nắp 	<ul style="list-style-type: none"> - Phương tiện: + Các loại truyện, tranh ảnh về gia đình; + Sách bài tập phát triển trí thông minh cho trẻ MG nhỏ, bút màu; + Tranh lô tô, bộ đồ chơi ghép hình về gia đình. + Bây trí: + Tranh truyện, sách để trên giá sách; + Bộ đồ chơi ghép hình, bút màu để trên bàn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nội dung: + Xem sách, tranh ảnh; + Chơi ghép hình, lô tô; + Tô, nặn các tác phẩm về gia đình... - Phương pháp: + Gợi ý cho trẻ lựa chọn sách, truyện; + Hướng dẫn trẻ chơi chơi kết hợp với lô tô.
Góc "Thiên nhiên"	<ul style="list-style-type: none"> - Cũng có và mở rộng hiểu biết của trẻ về các con vật nuôi, cây cối trong gia đình. - Rèn luyện kĩ năng sử dụng một số dụng cụ lao động đơn giản cũng như cách chăm sóc vật nuôi, cây trồng. - Phát triển cảm xúc thẩm mĩ, óc sáng tạo. - Giáo dục cho trẻ lòng yêu thiên nhiên. 	<ul style="list-style-type: none"> - Phương tiện: + Một số hạt cây, chậu đất; + Các loại cây, hoa phù hợp với không gian của lớp; + Bể cá, lồng chim; + Bình tưới cây, cuốc, xẻng, kéo... phù hợp với sức vóc của trẻ. + Bây trí: + Các loại cây cần nhiều nước, chậu đất để tưới, cây cần ít nước (được treo); + Hạt cây để trồng bình; + Bể cá, lồng chim được để vừa tầm chăm sóc của trẻ và đảm bảo an toàn; + Dụng cụ lao động để trưng trưng 	<ul style="list-style-type: none"> - Nội dung: + Chăm sóc cây, con vật; + Gieo hạt - Phương pháp: + Gợi ý cho trẻ chọn công việc theo ý thích; + Hướng dẫn trẻ cách gieo hạt và yêu cầu trẻ tự làm lại công việc mình đã làm.

SUMMARY

In order to meet educational goals and children's motivation, preschool teachers not only have to master the theory of corner activity but also have analytical and plan making skills of how to organize corner activities for preschool children. Therefore, it is very necessary to provide junior students of preschool education with analytical and plan making skills of how to organize corner activities. As a result, junior students of preschool education will be aware of the important role of designing and organizing corner activities for preschool children.

Một số vấn đề về...

(Tiếp theo trang 13)

kì bậc học nào. Chính vì vậy, các nhà quản lí GDMN cần xác định rõ vai trò của XH, của nhân dân và nhà nước trong sự nghiệp GDMN để công tác XHH phù hợp với tình hình thực tế của từng địa phương, lời cuốn, khích lệ mọi người cùng chăm lo cho GDMN; Việc huy động đó là sự tập hợp nguồn lực sức mạnh vật chất, tinh thần của toàn XH cho GDMN. Đây là động lực thúc đẩy để GDMN phát triển mạnh trong xu thế hội nhập quốc tế. □

(1) Chính phủ. *Đề án phát triển giáo dục mầm non giai đoạn 2006–2015*, ban hành kèm theo Quyết định 149/2006/QĐ-TTg, 2006.

(2) Chính phủ. *Đề án phổ cập giáo dục mầm non cho*

trẻ em 5 tuổi giai đoạn 2010–2015, ban hành kèm theo Quyết định 239/QĐ-TTg, 2010.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT. Quyết định số 20/2005/QĐ-BGDĐT quy hoạch phát triển xã hội hóa giáo dục giai đoạn 2005–2010, H. 2005.
2. Trần Kiếm. "Dân chủ về giáo dục - cơ sở của xã hội hoá giáo dục". Tạp chí *Thông tin khoa học giáo dục*, số 93/2002.
3. Tim hiểu những quy định mới về Luật Giáo dục. NXB Lao động, H. 2005.

SUMMARY

This report is concerned to some issues on socialization of Preschool Education, the first grade school in the National Education System and having higher socialization grades than any other education level. Therefore, the socialization of Preschool Education is the motavative force for Early Childhood Education in the International Integration Trend.